



Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres referanse:

Vår referanse:
10/308-3

Vår dato:
10.01.2011

Evaluering av Senter for internasjonalisering av høgre utdanning (SIU) Høringsuttalelse fra Universitets- og høgskolerådet

Universitets- og høgskolerådet takker for anledningen til å uttale seg om evalueringen av Senter for internasjonalisering av høyere utdanning. Vi har naturlig nok fulgt utviklingen av SIU nært også etter at senteret ble omdannet fra et kontor under UHR til forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet og iaktatt hvordan den økende programporteføljen har ført til at SIU må forholde seg til svært mange utdanningsaktører og også flere oppdragsgivere. Et viktig spørsmål for UHR er SIUs rolleforståelse i forhold til UH-sektoren og i forhold til øvrig sektor. UHR mener det dreier seg om to forskjellige roller: Overfor UH-institusjonene dreier det seg om service og samspill, profilering og programforvaltning. Overfor øvrig sektor kan SIU i tillegg spille rollen som ekspert på internasjonal utveksling.

Utgangspunktet for høyskolenes og spesielt universitetenes strategiarbeid for internasjonalisering er forskningssamarbeidet. SIU har ikke kompetanse på forskning og forskerutdanning; UHR mener ansvaret for dette må ligge ved institusjonene og i Norges forskningsråd.

UHR synes det er problematisk når SIU oppfatter seg selv som ekspert i forhold til internasjonaliseringsarbeidet ved universitetene. Undersøkelser SIU selv har foretatt av UH-institusjonenes forventninger til SIU, viser at det er forskjell på ledelsen ved universitetene og høyskolene (sml. også UHRs innspill til mandatet for evalueringen av SIU, datert 30.05.2009), og at ledelsen, spesielt ved små og mellomstore høyskoler, ser seg mer tjent med å bruke SIUs tjenester i arbeidet med internasjonalisering enn universitetene, noe som henger sammen med ulik tradisjon for internasjonal virksomhet ved universitet og høyskoler. UH-institusjonene trenger profesjonell programforvaltning for studentutveksling på alle nivå. SIUs opplæringstilbud for internasjonale koordinatorene får positiv omtale.

I høringsbrevet ber Kunnskapsdepartementet spesielt om svar på 7 spørsmål, i det følgende vil vi ta disse spørsmålene som utgangspunkt for vår uttalelse.

1. SIUs styringsmodell

SIUs styre har hittil hatt et flertall medlemmer oppnevnt etter forslag fra UHR. UHR bør fortsatt være med i diskusjonen rundt oppnevning av styret, og det er viktig at UH-institusjonene ikke bare er representert i styret, de må også ha en fremtredende rolle fordi høyere utdanning fortsatt må være hovedfokus for SIUs virksomhet. Samtidig ser vi behovet for et styre som kan fungere mer strategisk og analytisk slik evalueringen foreslår; dette bør det tas hensyn til ved neste korsvei. Internasjonal representasjon kan også bidra med et overordnet perspektiv på styrearbeidet.

Styrets rolle i forhold til programstyrer og –komiteer bør også klargjøres.

Når det gjelder programstyrer og programkomiteer, så har det vært svært mange av dem, og SIU har selv påbegynt en rydde- og sammenslåingsprosess, som for NUFU/NOMA og programmene for støtte til samarbeid med tidligere sovjetrepublikker. Her trengs det nok ytterligere gjennomgang, og Programmene for livslang læring er nærliggende kandidat for rasjonalisering.

2. SIUs rolle i arbeidet med internasjonalisering av høyere utdanning

UHR mener at det trengs en grenseoppgang mellom SIU og UH-institusjonene med gjennomgang av hva institusjonenes rolle og ansvar er, og hva SIUs rolle skal være. SIU fremstår delvis som noe splittet: Programforvaltningen går bra, men ut over det er rollene nok ikke helt klare. Ifølge UH-loven har institusjonene selv ansvaret for internasjonalisering av egen virksomhet, og mange institusjoner har mye bedre kompetanse på det enn SIU kan ha, tatt i betraktning at universitetene har lange tradisjoner med internasjonal forskningsvirksomhet gjennom samarbeidsavtaler med utenlandske søsterinstitusjoner, vitenskapelig ansatte som ofte har både studieopphold og forskningsopphold ved utenlandske universitet og forskningsinstitusjoner bak seg.

Imidlertid har ikke alle like god innsikt i arbeid med å utforme strategi for internasjonalisering, inngåelse og vedlikehold av internasjonale avtaler, samarbeid, innhenting og spredning av kunnskap, oppbygging av kompetanse med mer. Her kunne SIU sitte inne med den kompetansen som et flertall av UHRs medlemsinstitusjoner neppe vil kunne prioritere å bygge opp og vedlikeholde på egen hånd.

Diskusjonen av hvorvidt utdanningssamarbeid skal bygge på forskningssamarbeid, i hvert fall på masternivå, kan ikke avklares uten nærmere dialog med institusjonene og med Norges forskningsråd.

Forskerutdanning er et eksempel på gråsonen mellom SIU og Forskningsrådet: Forskningsrådet deler ut støtte til nasjonale forskerskoler og til utenlandsopphold for stipendiater i tillegg til et mindre antall norske doktorgradsstipendiater som tar hele sin doktorgradsutdanning ved utenlandske institusjoner. Erasmus Mundus, som er utvidet til å omfatte doktorgradsutdanning, kan ses i sammenheng med forskerskoler.

3. SIUs rolle i arbeidet med internasjonalisering av grunnutdanningen

Fra 2010 fikk SIU nye oppgaver som service- og kompetansesenter for skoler og skolemyndigheter.

UHR har ikke grunnlag for å vurdere denne tjenesten, men mener det er viktig at nye satsingsområder og samarbeidsinstitusjoner ikke må føre til dårligere service til UH-institusjonene.

4. SIU som nasjonalt programkontor for høyere utdanningssamarbeid

SIUs stab har vokst sterkt med økende programforvaltning, og langt de fleste ansatte arbeider med dette. De internasjonale utvekslingsprogrammene er først og fremst innenfor utdanning, noen programmer er rettet mot spesielle land eller landområder.

Vurderingen av innsatsen av denne opprinnelige SIU-oppgaven er i stor grad positiv. Det vil alltid være et forbedringspotensial, men vi slutter oss til konklusjonen om at programforvaltningen skjøttes bra. UHR tror det kan være en fordel at størstedelen av forvaltningen av internasjonale utvekslingsprogrammer ligger ett sted fordi det trengs administrativ/forvaltningsmessig kompetanse som blir styrket av arbeid med flere programmer.

5. SIUs rådgivnings-, utrednings- og servicefunksjon

UHR mener at rådgivning og utredning krever annen kompetanse enn SIU sitter inne med. Det er få medarbeidere som har erfaring og bakgrunn for slikt arbeid, bl.a. er det få personer med erfaring fra UH-sektoren. Erfaring fra departement og næringsliv kan og være aktuell bakgrunn.

Når det gjelder rådgiving, tillater vi oss å minne om hva UHR skrev i sitt innspill til Internasjonaliseringsmeldingen om UHR som strategisk aktør (datert 26.06.2008):

UHR er det eneste organ som kan uttrykke et overordnet strategisk syn på UH-sektorens forventninger og ansvar i forbindelse med internasjonalisering av [høyere] utdanning, ingen andre kan på samme måte uttale seg på sektorens vegne. UHR er derfor den naturlige samtalepartner for nasjonale myndigheter og internasjonale organisasjoner om utvikling av strategier både når det gjelder vilkår og muligheter for internasjonalisering og hvilke samarbeidsland som bør prioriteres, prioritering av fagområder for samarbeid, forskningssamarbeid og doktorgradsutdanning. Det er først og fremst institusjonene og Forskningsrådet som har erfaring her, og UHR kan bidra med en felles røst for institusjonene. UHR er også den naturlige samarbeidspartner for Kunnskapsdepartementet om hva som kreves for å kunne integrere nasjonale og globale aspekter i det daglige arbeidet ved institusjonene.

Med UH-loven fra 2005 fikk UH-institusjonene et større ansvar for eget internasjonaliseringsarbeid enn de hadde tidligere, og det forventes nå at alle institusjonene har en internasjonaliseringsstrategi. Dette må medføre at SIUs rolle blir noe annerledes. Her kan en tenke seg at SIU kan bidra mer aktivt både overfor enkeltinstitusjoner og i form av erfaringskonferanser med rådgiving for utarbeidelse av strategier, gjerne i samarbeid med Forskningsrådet slik at utdanning og forskning blir sett under ett.

UHR ser også programadministrasjon som en servicefunksjon, smnl. punkt 4., og den vurderer vi positivt.

6. SIUs arbeid med å profilere Norge som studie- og forskningsland i utlandet

UHR mener det er behov for å plassere et nasjonalt profileringsansvar av Norge som studieland. Det er imidlertid svært viktig at de institusjonene som står for høyere utdanning selv får være med og bestemme hva som skal presenteres. Institusjonene selv har her kompetanse som SIU ikke har. Forskningsrådets kompetanse må også være med i planleggingen fra begynnelsen av, bl.a. for å hindre dobbeltarbeid med forskningspresentasjon.

I arbeidet med første versjon av Study-in-Norway bidro UHR-representanter aktivt i Rådgivende gruppe med sin bakkekontakt. Study-in-Norway har fått mye ros og internasjonal pris. Det er viktig at portalen holdes oppdatert og at institusjonene er med på det.

Det har vært eksempler på at Rådgivende gruppe er blitt innkalt etter at SIUs styre har gjort vedtak både om hva som skal profileres og hvordan det skal gjøres (gjelder bl.a.

Forskningsportalen). Det er institusjonene som må bestemme hvordan institusjonene skal profileres, mens SIUs ansvar er det nasjonale og utførende. De ulike nivåene er avhengige av hvordan og hva Forskningsrådet velger å presentere.

Her trengs det tett samarbeid så alle parter kan få nødvendig eierskap til profileringsarbeidet, samtidig som det må bli klarere hvor ansvars grensene går, bl.a. for institusjonsprofilering og nasjonal profilering. Spørsmål om måter å standardisere informasjon på er ett eksempel som kanskje trenger en nasjonal avklaring.

7. SIUs samarbeid med andre sektorer

UHR har tidligere uttalt seg om behov for klarere arbeidsdeling mellom SIU, UHR, Norges forskningsråd og flere departementer. I vårt innspill til Forskningsmeldingen, har vi et avsnitt

med overskriften Rolledeling UHR – institusjonene – SIU – Forskningsrådet. Her fremheves det blant annet at det er gråsoner mellom Forskningsrådet og SIU der det kan trenge grenseoppgang, og forskerutdanning kan være et slikt område. Forskningsrådet har et overordnet ansvar for internasjonalisering av norsk forskning generelt, forskerutdanning er en del av det. UHR har inntrykk av at kontakten mellom SIU og Forskningsrådet kan forbedres. (Se også punktene 5 og 6 over.) Et tettere samarbeid der også UHR er med, bør omfatte både satsingsområder og profilering. Felles seminararrangement for å sette internasjonalisering av universitet og høyskoler på dagsorden kan være aktuelt.

I UHRs innspill til Internasjonaliseringsmeldingen trakk vi også frem at det er behov for en grenseoppgang for hva NOKUTs rolle er i internasjonaliseringsarbeidet. Vi tror det er behov for jevnlig møter mellom SIU og NOKUT for utveksling av erfaring med godkjenningsproblematikk.

I evalueringen er det kommentert at SIU og UHR bør ha tettere kontakt. UHRs sekretariat har halvårlige møter med SIUs administrasjon, disse har i stor grad hatt karakter av informasjon. UHRs styre har nylig innført årlig møte med SIUs styre for å diskutere strategi. UHR har tidligere hatt jevnlig møter med SIUs kommunikasjonsfolk, og den kontakten bør gjenopptas.

Oppsummering:

- UHR støtter forslaget om at SIUs styre må bli mer strategisk og analytisk. Fremdeles bør UH-institusjonene ha en sterk posisjon i SIU-styret, og UHR må konsulteres i oppnevningprosessen.
- UHR vil understreke at det er svært viktig at universitetene og høyskolene fortsatt skal være et hovedsatsingsområde for SIUs virksomhet. Hvis det symbolske "høyere" i navnet Senter for internasjonalisering av høyere utdanning forsvinner, vil UHRs medlemsinstitusjoner miste noe av interessen for senteret.
- Programforvaltningen fungerer tilfredsstillende, særlig de mindre institusjonene er fornøyde.
- På informasjon og kommunikasjon er det også mye bra, men her mener UHR det er svært viktig at institusjonene selv skal være med på å bestemme hva som skal prioriteres og hvordan norsk høyere utdanning skal presenteres. Siden norsk høyere utdanning skal være forskningsbasert, er det også rimelig at Norges forskningsråd blir tatt med på råd.
- Kompetansebyggingstiltak er relevante for de mindre institusjonene, i langt mindre grad for de store. Her kan rolleforståelsen være et problem. Det er de store institusjonene som setter dagsorden.
- UHR støtter forslaget om jevnlig seminar om internasjonalisering og mener slike seminar bør arrangeres i samarbeid mellom UHR, Forskningsrådet og SIU for å få en spredning i tematikk fra mer praktiske orienterte seminar over erfaringsdeling til strategisk satsing.

Vennlig hilsen

Jan I. Haaland
styreleder

Ingrid Brøch
for
Ola Stave
generalsekretær